

ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS FOLIA SOZOLOGICA Acta Univ. Lodz., Folia sozol.	2	377-391	1986
---	---	---------	------

Jolanta BAGROWSKA

WSTĘPNA CHARAKTERYSTYKA AWIFAUNY
ZAŁĘCZAŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

INTRODUCTORY REMARKS OF AVIFAUNA
ON THE ZAŁĘCZE NATURE PARK AREA

ABSTRACT: The paper contains a list of 116 species of birds breeding on the Załęcze Nature Park Area, which were observed during one breeding period in 1978 (for summary see page 390).

Treść

1. Wstęp
2. Przegląd systematyczny gatunków
3. Podsumowanie
4. Piśmiennictwo
5. Summary

1. WSTĘP

Wyżyna Wieluńska, na terenie której powstał Załęczański Park Krajobrazowy (ZPK), nie była do tej pory obiektem szczególnych zainteresowań zoologów. Badań faunistycznych, prowadzonych na tym terenie, było niewiele, a już szczególnie ubogie są dane dotyczące ptaków. Bardzo ogólnych informacji, dotyczących fauny całego województwa sieradzkiego, dostarcza S u s k i e w i c z

i in. (1980). Badany obszar leży w północnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej, która była pomijana w pracach awifaunistycznych, w przeciwieństwie do swej części południowej i środkowej, poznanej znacznie lepiej, przede wszystkim dzięki pracom Markiewicza (1969), Bocheńskiego i Harmaty (1962). Brak jest prac awifaunistycznych dotyczących południowej części byłego województwa łódzkiego, na obszarze którego leży ZPK. Lakonicznych danych dostarcza Jankowski (1971), którego opracowanie dotyczy całej Wyżyny Łódzkiej. Także wśród prac dotyczących Warty (Wołk 1957, 1960; Keffeermüller 1957; Czarniecki 1961) brak jest wiadomości o ptakach związanych z górnym biegiem tej rzeki.

Informacji pochodzących bezpośrednio z badanego terenu jest bardzo mało i dotyczą one pojedynczych gatunków, takich jak: remiz (Penczak 1967), cietrzew i jarząbek (Markowski, Wojciechowski 1977), bocian czarny (Markowski 1981), czapla siwa (Dunajewski 1936). Interesujące są też dane o szczątkach kopalnych ptaków, pochodzących z Węży koło Działoszyna, datowanych na górny pliocen (Bocheński 1977).

Niniejsza praca miała na celu wstępne, ogólne poznanie awifauny utworzonego parku krajobrazowego dla lepszego zrozumienia jego walorów przyrodniczych i wartości naukowych. Ze względu na to, że obserwacje prowadzone były tylko w czasie jednego sezonu lęgowego, w roku 1978, opracowanie to zawiera z pewnością niepełny wykaz gatunków lęgowych.

Przybliżoną liczebność określono według skali Tomiałojci i a (1972). Również według tego autora przyjęto układ systematyczny i nomenklaturę.

2. PRZEGLĄD SYSTEMATYCZNY GATUNKÓW

Rodzina: *Podicipedidae* - perkozy

Podiceps ruficollis (Pall.) - perkozek. W porze lęgowej obserwowany był w okolicy Załęcza Wielkiego i Przywozu.

Rodzina: *Ardeidae* - czaple

Ardea cinerea L. - czapla siwa. Obecnie nie stwierdzono gniazdowania na terenie ZPK, chociaż w 1928 r. w uroczysku Wronia

Woda znajdowała się jedna kolonia licząca około 20 gniazd (D u n a j e w s k i 1936).

Rodzina: *Ciconiidae* - bociany

Ciconia ciconia (L.) - bocian biały. Ze względu na dużą lesistość terenu zagęszczenie tego gatunku jest niewielkie.

C. nigra (L.) - bocian czarny. Gniazduje nielicznie, gdyż jego występowanie związane jest ze starymi drzewostanami w pobliżu rzeki. Obserwowany był w okolicy Załęcza Wielkiego. M a r k o w s k i (1981) opierając się na danych ankietowych podaje jego stanowiska z nadleśnictw Ciszowa i Pajęczno. Jest to gatunek wykazujący w ostatnich latach dość szybki wzrost liczebności (B e d n o r z 1974, M a r k o w s k i 1981).

Rodzina: *Anatidae* - kaczki i inne

Anas platyrhynchos L. - krzyżówka. Gatunek średnio liczny. Gniazduje na podmokłych łąkach w pobliżu Warty.

A. crecca L. - cyraneczka. Nielicznie gniazdujący gatunek w dolinie Warty, np. w okolicy Przywozu (M a r k o w s k i inf. ustna).

A. querquedula L. - cyranka. Nielicznie gniazduje na łąkach w okolicy Załęcza Małego i Przywozu.

Aythya ferina (L.) - głowienka. W okresie lęgowym obserwowana na stawach na zachód od Kałuż.

Rodzina: *Accipitridae* - jastrzębie

Pernis apivorus (L.) - trzmielojad. Prawdopodobnie jedna para gniazduje na terenie parku.

Accipiter gentilis (L.) - jastrząb. Na badanym terenie gniazdują 3-4 pary.

A. nisus (L.) - krogulec. Dawniej ptak pospolity o każdej porze roku, gnieźdzący się na obrzeżach i w głębi drzewostanów iglastych lub liściastych (T a ć z a n o w s k i 1882). Na terenie parku stwierdzono jedną parę lęgową w okolicy Bobrownik.

Buteo buteo (L.) - myszołów zwyczajny. Najpospolitszy ze wszystkich ptaków drapieżnych. Gnieździ się na skraju różnego rodzaju drzewostanów. W ZPK prawdopodobnie 8-10 par lęgowych.

Rodzina: *Falconidae* - sokoły

Falco subbuteo L. - kobuz. Nielicznie gniazduje na terenie parku, zajmując opuszczone gniazda, zwykle na skraju starych drzewostanów.

F. tinnunculus L. - pustułka. Parę lęgową stwierdzono w okolicy Gligów.

Rodzina: *Phasianidae* - grzebiące

Tetrastes bonasia (L.) - jarząbek. Gniazduje w nadleśnictwie Pajęczno. W 1972 r. znane były dwa stanowiska w uroczysku Jan-kowice (Markowski, Wojciechowski 1977).

Lyrurus tetrix (L.) - cietrzew. Nieliczny, na terenie parku stwierdzony tylko w uroczysku Wronia Woda. W 1972 r. odnotowanych zostało w nadleśnictwie Cisowa 20 ptaków, w nadleśnictwie Kraszkowice (w okolicy Krzeczowa) 23 i w nadleśnictwie Pajęczno 20 ptaków (Markowski, Wojciechowski 1977).

Perdix perdix (L.) - kuropatwa. Liczny ptak lęgowy gnieźdzący się na polach i niezbyt wilgotnych łąkach.

Phasianus colchicus L. - bażant. Średnio liczny gatunek, sztucznie wprowadzony przez człowieka i zasilany przez osobniki pochodzące z hodowli.

Rodzina: *Rallidae* - chruściele

Rallus aquaticus L. - wodnik. Średnio liczny, związany z roślinnością szuwarową starorzeczy.

Porzana porzana (L.) - kureczka nakrapiana. Średnio liczna, związana z podobnymi biotopami jak poprzedni gatunek.

Gallinula chloropus (L.) - kurka wodna. Średnio liczna, gniazduje na starorzeczach w dolinie Warty (w granicach ZPK).

Rodzina: *Charadriidae* - siewki

Charadrius dubius Scop. - sieweczka rzeczna. Średnio liczny ptak, gniazdujący na piaszczystych brzegach Warty.

Vanellus vanellus (L.) - czajka. Liczny ptak lęgowy na podmokłych łąkach i pastwiskach w dolinie Warty.

Tringa totanus (L.) - brodziec krwawodzioby. Nieliczny, związany z wilgotnymi łąkami i torfowiskami. Stwierdzony w okolicy Bobrownik i Załęcza Wielkiego.

T. ochropus L. - brodziec samotny. Gniazduje nielicznie na obrzeżach lasów w pobliżu Warty.

T. hypoleucos L. - brodziec piskliwy. Dość licznie gniazduje na piaszczystych ławicach i brzegach Warty.

Limosa limosa (L.) - rycyk. Nielicznie gniazduje na terenie ZPK. Dawniej gatunek ten występował tylko na wschodzie kraju (Taczanowski 1882).

Gallinago gallinago (L.) - kszczyk. Nieliczny ptak lęgowy w dolinie Warty. Związany jest z podmokłymi łąkami i turzycowiskami (S o k o ł o w s k i 1972).

Rodzina: *Laridae* - wydrzyki, mewy i rybitwy

Sterna hirundo L. - rybitwa zwyczajna. Nielicznie gniazduje na piaszczystych łąkach i plażach Warty.

S. albifrons Pall. - rybitwa białoczelna. Gniazduje nielicznie w podobnych biotopach jak poprzednia.

Rodzina: *Columbidae* - gołębie

Columba palumbus L. - grzywacz. Ptak średnio liczny, gniazdujący na obrzeżach borów i lasów mieszanych oraz w zadrzewieniach śródpolnych.

Streptopelia decaocto (Friv.) - sierpówka. Typowy ptak synantropijny. Średnio licznie gniazduje w osiedlach ludzkich. Gatunek ten dawniej w Polsce nie występował, stwierdzony został po raz pierwszy w 1943 r. (N o w a k 1971).

S. turtur (L.) - turkawka. Najliczniejsza ze wszystkich gołębi, gniazduje w lasach i zagajnikach graniczących z polami i łąkami, najchętniej w pobliżu rzeki.

Rodzina: *Cuculidae* - kukułki właściwe

Cuculus canorus L. - kukułka. Dość liczny gatunek lęgowy we wszystkich biotopach parku.

Rodzina: *Strigidae* - sowy

Asio otus (L.) - sowa uszata. Nieliczny ptak lęgowy, gniazdujący na obrzeżach niskich i gęstych drzewostanów sosnowych.

Strix aluco L. - puszczyk. Gatunek nieliczny preferujący obrzeża starych drzewostanów, zarówno liściastych jak i iglastych, szczególnie w pobliżu pól i łąk.

Tyto alba (Scop.) - płomykówka. W 1969 r. gnieździła się na wieżach kościelnych w Działoszynie, Krzeczowie i Parzymiechach (M a r k o w s k i inf. ustna).

Rodzina: *Caprimulgidae* - kozodoje

Caprimulgus europaeus L. - lelek kozodój. Nielicznie gniazduje na badanym terenie, najczęściej w pobliżu Warty.

Rodzina: *Alcedinidae* - zimorodki

Alcedo atthis L. - zimorodek. Na terenie parku stwierdzony tylko nad niewielkim ciekim w okolicy wsi Zamłynie.

Rodzina: *Upupidae* - dudki

Upupa epops L. - dudek. Gatunek nieliczny. Unika zwartych drzewostanów, gniazduje w dziuplach, w pobliżu pól i łąk.

Rodzina: *Picidae* - dzięcioły

Jynx torquilla L. - krętogłów. Średnio liczny, występujący w zadrzewieniach nad Wartą.

Picus viridis L. - dzięcioł zielony. Dość liczny gatunek w dolinie Warty, związany z drzewostanami liściastymi.

P. canus Gmel. - dzięcioł zielonosiwy. W XIX w. gatunek ten gnieździł się na obszarze całego kraju i był bardziej pospolity od poprzedniego (T a c z a n o w s k i 1882). Obecnie występuje głównie w Polsce południowej i wschodniej. Nieliczny na terenie ZPK, stwierdzony w porze lęgowej w okolicy Góry Buki.

Dryocopus martius (L.) - dzięcioł czarny. Średnio licznie występujący na badanym terenie, związany ze starymi drzewostanami.

D. major (L.) - dzięcioł duży. Dość liczny, występujący także w starych drzewostanach.

D. minor (L.) - dzięciołek. Nieliczny gatunek, związany głównie z partiami zadrzewionymi terasy zalewowej Warty.

Rodzina: *Hirundinidae* - jaskółki

Riparia riparia (L.) - brzegówka. Dość liczny gatunek, gnieźdzący się w wygrzebanych przez siebie norkach, w żwirowniach i urwistych brzegach Warty.

Hirundo rustica (L.) - dymówka. Bardzo liczny ptak lęgowy, związany z osiedlami ludzkimi, budujący gniazda wewnątrz budynków.

Delichon urbica (L.) - oknówka. Liczna na terenie ZPK, gniazduje także w osiedlach ludzkich.

Rodzina: *Alaudidae* - skowronki

Galerida cristata (L.) - dziedzić. Nieliczny ptak lęgowy, zamieszkujący środowiska synantropijne, a szczególnie ruderalne.

Lullula arborea (L.) - skowronek borowy. Dość liczny ptak, znajdujący na obszarze ZPK dogodne warunki do gniazdowania, gdyż biotopem jego są obrzeża suchych borów, silnie nasłonecznione, o niezbyt zwartym runie.

Alda arvensis L. - skowronek polny. Licznie lęgowy, występuje na polach i łąkach.

Rodzina: *Motacillidae* - pliszki i świergotki

Anthus campestris (L.) - świergotek polny. Nieliczny, zamieszkujący silnie nasłonecznione miejsca, wydmy piaszczyste, jałowe pola i obrzeża suchych borów.

A. trivialis (L.) - świergotek drzewny. Gatunek liczny na terenie lasów i borów z silnie rozwiniętym runem.

A. pratensis (L.) - świergotek łąkowy. Dość liczny, występujący na podmokłych łąkach.

Motacilla flava L. - pliszka żółta. Dość licznie gniazduje na wilgotnych łąkach w dolinie Warty, a także w uprawach koniczyzny i lucerny.

M. alba L. - pliszka siwa. Na terenie ZPK gatunek dość liczny, szczególnie nad Wartą oraz w pobliżu osiedli ludzkich, wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Rodzina: *Laniidae* - dzierzby

Lanius collurio L. - gąsiorek. Średnio licznie gniazduje, biotopem jego są niewielkie zadrzewienia przydrożne i śródpolne oraz obrzeża borów.

Rodzina: *Oriolidae* - wilgi

Oriolus oriolus (L.) - wilga. Gatunek liczny, preferujący obrzeża lasów i zadrzewienia nadrzeczne.

Rodzina: *Sturnidae* - szpaki

Sturnus vulgaris L. - szpak. Liczny, gniazduje w lasach i osiedlach ludzkich. Pierwotnie wykorzystywał dziuple jako miejsca lęgowe, obecnie coraz częściej wykorzystuje otwory w budynkach mieszkalnych i gospodarczych.

Rodzina: *Corvidae* - krukowate

Garrulus glandarius (L.) - sójka. Średnio liczna, zamieszkująca głównie stare drzewostany mieszane. Z krukowatych gatunek najlepiej przystosowany do życia w lesie.

Pica pica (L.) - sroka. Gatunek średnio liczny, gniazduje w pobliżu wsi i na kępach wierzb nadrzecznych.

Corvus frugilegus L. - gawron. Średnio liczny ptak, gniazdujący kolonijnie na wysokich drzewach rosnących na polach i w osiedlach.

C. corone L. - wrona. Dość liczna, zasiedla obrzeża różnych drzewostanów.

Rodzina: *Troglodytidae* - strzyżyki

Troglodytes troglodytes (L.) - strzyżyk. Średnio liczny gatunek, występujący w lasach i borach o gęstym podszyściu i runie, niemal zawsze w pobliżu cieków.

Rodzina: *Prunellidae* - płochacze

Prunella modularis (L.) - pokrzywnica. Ptak dość liczny na badanym obszarze. W ostatnich 30. latach nastąpił wyraźny wzrost jego liczebności na terenie kraju (T o m i a ł o j ć 1972).

Rodzina: *Muscicapidae* - muchołówki i inne

Podrodzina: *Sylviinae* - pokrzewki

Locustella luscinioides (Savi) - brzęczka. Gatunek nieliczny na terenie ZPK. W XIX w. notowany był tylko we wschodniej części Polski (T a c z a n o w s k i 1882), obecnie, w odpowiednich biotopach, występuje na całym niżu (T o m i a ł o j ć 1972).

L. fluviatilis (Wolf) - strumieniówka. Nieliczna, związana głównie z terasą zalewową Warty.

Acrocephalus schoenobaenus (L.) - rokitniczka. Gatunek średnio liczny, związany z zaroślami i krzewami wierzb porastającymi łąki w dolinie Warty.

A. palustris (Bechst.) - łożówka. Dość liczny gatunek, zamieszkujący przeważnie zarośla olchowe i wysoką roślinność zielną na terasie zalewowej Warty.

Acrocephalus scirpaceus (Herm.) - trzcinniczek. Dość licznie gniazdujący, związany ze zbiorowiskami szuwarowymi starorzeczy.

A. arundinaceus (L.) - trzciniak. Nieliczny, zajmujący biotopy podobnie jak trzcinniczek.

Hippolais icterina (Vieill.) - zaganiacz. Gatunek średnio liczny, występujący w sadach i ogrodach oraz na skrajach lasów.

Sylvia borin (Bodd.) - pokrzewka ogrodowa. Nieliczny gatunek związany ze starymi drzewostanami liściastymi.

S. atricapilla (L.) - pokrzewka czarnołbista. Liczna, zajmująca miejsca zacienione w biotopach leśnych.

S. communis Lath. - cierniówka. Liczna, związana z silnie nasłonecznionymi krzewami porastającymi zarówno podmokłe łąki, murawy piaskowe, jak i pobraża lasów.

S. curruca (L.) - piegża. Średnio liczna, zamieszkująca ogródki przydomowe, sady i drągowiny sosnowe.

Phylloscopus trochilus (L.) - piecuszek. Gatunek liczny, najchętniej gniazdujący w silnie nasłonecznionych młodnikach.

Ph. collybita (Vieill.) - pierwiosnek. Liczny na całym obszarze parku.

Ph. sibilatrix (Bechst.) - świstunka. Licznie, lęgowy na terenie ZPK, szczególnie w borach mieszanych.

Regulus regulus (L.) - mysikrólik. Średnio liczny, najczęściej w drzewostanach z domieszką świerka.

Podrodzina: *Muscicapinae* - muchołówki

Ficedula hypoleuca (Pall.) - muchołówka żałobna. Nielicznie występuje na badanym terenie, zajmuje stare drzewostany bogate w dziuple.

Muscicapa striata (Pall.) - muchołówka szara. Dość liczny gatunek, występujący na obrzeżach starych drzewostanów.

Podrodzina: *Turdinae* - drozdy

Saxicola ruberta (L.) - pokląska. Nieliczna na turzycowiskach.

Oenanthe oenanthe (L.) - białorzytka. Spotykana w opuszczonych kamieniołomach i na nasłonecznionych ugorach. Średnio liczna na obszarze parku.

Phoenicurus ochruros (Gmel.) - kopciuszek. Średnio liczny gatunek, gniazdujący w osiedlach ludzkich i na wzgórzach z ostańcami wapiennymi.

Ph. phoenicurus (L.) - pleszka. Dość liczna, jej biotopem lęgowym są ogrody, sady i obrzeża lasów z bujnym podszyciem.

Erithacus rubecula (L.) - rudzik. Liczny gatunek gniazdujący w cienistych drzewostanach z bujnym runem.

Luscinia luscinia (L.) - słowik szary. Nieliczny, związany głównie z terasą zalewową Warty. Obszar ten zasiedlił dopiero w pierwszej połowie naszego wieku.

Turdus pilaris L. - kwiczoł. Średnio liczny, występuje na obrzeżach lasów, najchętniej w dolinie Warty.

T. merula L. - kos. Gatunek liczny, pospolity na całym obszarze parku.

T. philomelos C. L. Brehm - drozd śpiewak. Licznie gniazdujący ptak, szczególnie na obrzeżach borów i lasów.

Rodzina: *Aegithalidae* - raniuszki

Aegithalos caudatus (L.) - raniuszek. Nieliczny, gniazda zakłada w podszyciu starych drzewostanów.

3. PODSUMOWANIE

Na obszarze ZPK stwierdzono występowanie 116 gatunków lęgowych, co stanowi 55% ptaków gniazdujących w Polsce. Prawie wszystkie te ptaki podlegają ochronie gatunkowej. Liczba gatunków i ich różnorodność systematyczna jest ściśle związana ze stopniem zróżnicowania i wielkością występujących biotopów. Na badanym terenie przeważają kompleksy leśne, które ze względu na swoją wielowarstwową budowę są miejscem występowania największej liczby gatunków. Ponad 60% z ogólnej liczby gatunków zamieszkuje różnego rodzaju drzewostany. Do ciekawszych należą: krzyżodziób świerkowy, dzięcioł zielonosiwy, cietrzew, jarząbek, bocian czarny i ptaki drapieżne (jarząb, pustułka, krogulec, kobuz, trzmielojad, myszołów). Procentowy udział gatunków w pozostałych biotopach jest znacznie mniejszy. Pola uprawne, suche łąki i murawy zasiedla 7% gatunków, wilgotne łąki i torfowiska 10%, brzegi Warty 4%, natomiast z osiedlami ludzkimi związanych jest około 12% gatunków.

Istotną rolę dla awifauny parku odgrywa rzeka Warta. W jej dolinie można wyodrębnić tzw. odkryty pas rzeczny, obejmujący łąwice i brzegi rzeki oraz strefę zakrytą, obejmującą zarośla nadrzeczne, szuwały i starorzecza, niewidoczną od strony nurtu. Najbardziej interesujące ptaki występują w strefie odkrytej i są to: rybitwa zwyczajna, rybitwa białoczelna, siweczka rzeczna, zimorodek i brzegówka. Natomiast w strefie zakrytej skład awifauny jest bardzo zmienny i zależy od stopnia zróżnicowania zbiorowisk roślinnych. Na uwagę zasługuje obecność takich gatunków, jak: remiz, dziwonka, słowik szary, których liczebność w ostatnich latach wzrasta (T o m i a ł o j ć 1972). Teren parku leży w strefie występowania słowika szarego, choć jeszcze w XIX w. granicą zachodnią tego gatunku była Wisła (T a c z a n o w s k i 1882). Gwałtowna ekspansja w kierunku północno-zachodnim rozszerzyła jego zasięg aż po RFN i Holandię (P e t e r s o n i in. 1976).

Warta i jej starorzecza są również bazą pokarmową gatunków leśnych, czego przykładem może być: bocian czarny, brodziec samotny i wrona siwa. Tutaj zaopatrują się w wodę gatunki roślinnożerne, przede wszystkim gołębie, których liczebność wyraźnie maleje w miarę oddalania się od rzeki. Warta odgrywa także isto-

tną rolę w czasie wędrówek ptaków wodno-błotnych, gdyż znajdują one tu dogodne warunki dla żerowania i odpoczynku.

Opisywana awifauna jest typowa dla obszarów położonych na niżu Polski, na których znajdują się duże kompleksy leśne i duża rzeka. Objęcie tego obszaru ochroną w formie parku krajobrazowego pozwoli zachować typową ornitofaunę dużej doliny rzecznej, która w dobie współczesnych przekształceń środowiska jest najbardziej zagrożona. Projektowane na szeroką skalę regulacje i zagospodarowywanie zasobów wodnych powoduje wycofywanie się wielu gatunków ptaków wodno-błotnych. Niebezpieczeństwo jednak kryje w sobie także potencjalny rozwój niekontrolowanego ruchu turystycznego. Istnieją dane donoszące o zmianach w awifaunie ptaków wodno-błotnych spowodowanych intensywną penetracją ludzką (L u n i a k 1971). Wprowadzenie ochrony na tym obszarze pozwoli utrzymać stare drzewostany, a to stworzy korzystne warunki dla zachowania wielu gatunków ptaków tam gniazdujących.

Najważniejszymi postulatami w celu zachowania dotychczasowej ornitofauny byłoby: (a) przestrzeganie zakazu wybierania jaj, chwytania ptaków w sidła, niszczenia gniazd, wykładania trucizn, płoszenia ptaków; (b) zakaz polowań oraz wydzielenie miejsc na kąpieliska i biwaki z dala od głównych miejsc gniazdowania i żerowania ptaków; (c) utrzymanie czystości środowiska i różnorodności biotopów.

4. PIŚMIENNICTWO

- B e d n o r z, J. 1974. *Bocian czarny w Polsce*. Ochr. przyr., 39: 201-243.
- B o c h e ń s k i, Z. 1977. *Kopalne ptaki Polski*. Wszechświat, 3: 66-70.
- B o c h e ń s k i, Z., H a r m a t a, W. 1962. *Ptaki południowego krańca Jury Krakowsko-Wieluńskiej*. Acta zool. cracov., 7, 15: 1-92.
- C z a r n e c k i, Z. 1961. Występowanie dziwoni *Erythrura erythrura* (Pall.) nad Wartą. Acta ornith., 6, 4: 1-4.
- D u n a j e w s k i, A. 1936. Materiały do występowania czarnego bociana (*Ciconia nigra* Linn.) w Polsce. Acta ornith., 2, 1: 429-466.
- J a n k o w s k i, J. 1971. *Świat zwierzęcy*. W: R. O l a c z e k, Przewodnik po województwie łódzkim. Wyd. LOP, Warszawa: 49-73.

- K e f f e r m ü l l e r, M. 1957. W sprawie ochrony pewnych odcinków średniego biegu rzeki Warty. Przyr. Polski zach., 1, 1/2: 152-155.
- L u n i a k, M. 1971. Ptaki środkowego biegu Wisły. Acta ornith., 13, 2: 1-97.
- M a r k i e w i c z, J. 1969. Ptaki okolic Częstochowy. W: Studia i Materiały ornitologiczne. Roczn. Muzeum Górnol. w Bytomiu, 4: 23-76.
- M a r k o w s k i, J., W o j c i e c h o w s k i, Z. 1977. Występowanie kuraków leśnych na terenie byłego województwa łódzkiego. Not. ornith., 18, 1/2: 19-25.
- M a r k o w s k i, J. 1981. Bocian czarny *Ciconia nigra* (L.) na terenie Wyżyny Łódzkiej. Acta Univ. Lodz., Folia zool., anthropol., 1: 95-98.
- N o w a k, E. 1971. O rozprzestrzenianiu się zwierząt i jego przyczynach. Zesz. nauk. Inst. Ekol. PAN, 3: 1-255.
- P e n c z a k, T. 1967. *Remiz pendulinus* (L.) w województwie łódzkim. Przegl. zool., 11, 1: 74-75.
- P e t e r s o n, R., M o u n t f o r t, G., H o l l o m, P. 1976. *Die Vogel Europas*. Verlag Paul Parey, Hamburg: 1-446.
- S o k o ł o w s k i, J. 1972. Ptaki ziem polskich. T. 1, 2. PWN, Warszawa: 1-339 + 1-457.
- S u s k i e w i c z, B., Ś l i w i Ń s k i, Z., T r a n d a, E., W o j c i e c h o w s k i, Z. 1980. Fauna. W: Województwo sieradzkie. Red. W. P i o t r o w s k i, Monogr. region.: 1-389.
- T a c z a n o w s k i, W. 1882. Ptaki krajowe. T. 1, 2. Wyd. Akademii Umiejętności, Kraków: 1-462 + 1-398.
- T o m i a ł o j ć, L. 1972. Ptaki Polski, wykaz gatunków i rozmieszczenie. PWN, Warszawa: 1-303.
- W o ł k, R. 1957. Projektowany rezerwat w Krajkowie nad Wartą (powiat śremski). Przyr. Polski zach., 1, 1/2: 129-138.
- W o ł k, R. 1960. Z badań ornitologicznych rzeki Warty, odcinek Uniejów-Koło. Przegl. zool., 4, 4: 306-312.

5. SUMMARY

The Załęcze Nature Park, established in 1978 and poor with regard to its faunistic studies, was an object of ornithological observations in 1978. The aim of the studies was to list the avifauna on all Park area, the formation of which should allow to preserve the avifauna typical for a big river valley commonly threatened today. The author distinguished 116 species of birds

breeding in the area under survey (155 km^2), which constitutes 55% of all breeding birds in Poland. The most interesting species include: *Loxia curvirostra*, *Picus canus*, *Lyrurus tetrrix*, *Tetrastes bonasia*, *Ciconia nigra*, and prey birds.

Mgr Jolanta Bagrowska
Zakład Botaniki
Instytutu Biologii Środowiskowej
Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Banacha 12/16, 90-237 Łódź

Wpłynęło do Redakcji
"Folia zoologica"
11.03.1982

FOREST VEGETATION IN THE BALTIC NATURE PARK AREA

SUMMARY: There are distinguished here 11 units of vegetation and describes their layer structure, floristic composition, habitat conditions and spatial relationships. The list of these units is presented in chapter 1. The paper describes in greater detail the state of plant cover in the forest park area and changes its functions from a productivity one into a protective and recreative functions. Forest phytoecenes are considerably changed by the anthropogenicity. The author has introduced an idea of anthropogenic landscape of parks and forests and focused his attention on problems of succession of secondary forest communities which prevail in this area (for summary see page 455-456).

1. *Verba. Przewłoczek i sili. przysięganie*
2. *Stojęć*
3. *Wzrost*
4. *Kwiaty: typy. Przewłoczek i sili. przysięganie*
5. *Łow. Legum. (Przewłoczek i sili. przysięganie)*
6. *Gras. (Przewłoczek i sili. przysięganie)*
7. *Przewłoczek i sili. przysięganie*
8. *Przewłoczek i sili. przysięganie*
9. *Przewłoczek i sili. przysięganie*
10. *Przewłoczek i sili. przysięganie*
11. *Przewłoczek i sili. przysięganie*